

JASNA PETROVIĆ

OBLICI DISKRIMINACIJE NA RADNOM MJESTU

Drugi dio razgovora o sindikalizmu u Hrvatskoj

Nikolina Rajković, Ankica Čakardić i Vedrana Bibi

Sjasnom Petrović predsjednicom Sindikata umirovljenika Hrvatske, potpredsjednicom Nacionalnog vijeća za umirovljenike, bivšim koordinatorkom ženske mreže Međunarodnog udruženja sindikata u drugom dijelu intervjua razgovarale smo o reformi mirovinskog sustava, afirmaciji prekarosti danas, sindikalnom udruživanju LGBT radnika i radnica, feminističkoj kritici sindikalizma te ženskom neplaćenom radu.

U javnom pozivu Ministarstvu socijalne politike i mladih navodite da u Hrvatskoj prema posljednjem popisu stanovništva živi 120.000 osoba starijih od 65 godina koje ne primaju mirovinu, od čega većinu čine žene. Stoga Sindikat umirovljenika Hrvatske za tu najugroženiju populaciju traži naknadu u obliku "socijalne mirovine". Ima li ikakvih pomaka po pitanju pomoći ovim socijalno najugroženijim članovima društva?

— Ministarstvo socijalne politike i mladih (čudno li kombinacije?!), ne pokazuje dovoljnu osjetljivost za problematiku umirovljenika niti ih razumije. Primjerice, u sklopu odjela koji se zove Služba za odrasle i nemoćne osobe, u umirovljenike se gleda kao na nemoćnu društvenu skupinu što je posve promašen anglosaksonski neoliberalni pristup dok se "odraslim osobama" smatraju invalidi, alkoholičari, narkomani, beskućnici... Točno je da je SUH uputio javnu inicijativu Ministarstvu socijalne politike i mladih da ubrza donošenje zakona o tzv. socijalnim mirovinama (državnim naknadama za starost). Odgovor je bio da se ne protive toj ideji, ali da sada za nju nema novca. Situacija je neodrživa s obzirom da u Hrvatskoj socijalnu pomoć prima samo 12.000 osoba starijih od 65 godina. Sadašnja vlast je u *Planu 21* navela socijalne mirovine kao jedan od svojih ciljeva, ali pod izlikom krize sada odgađa taj projekt.

SUH uvijek ističe važnost međugeneracijske solidarnosti i prava na dostojanstven život te potrebu za konstantnom borbom protiv diskriminacije. U ovom kontekstu inzistiramo da se mirovinski sustav temelji na konceptu međugeneracijske solidarnosti unutar prvog mirovinskog stupa. Hrvatska zbog socijalističkog *backgrounda* ima dobru podlogu za ponovno razvijanje solidarnosti. Ideja solidarnosti koja je imanentna teoriji socijalističkih društava još uvijek živi kod nas, na određeni način je prisutan kategorički imperativ da trebaš pomoći nekom drugom. Hrvatska, dakle, ima "dobro izbalansiranu bazu za solidarnost", ali se bojim da vlasti zadužene za promicanje tih temeljnih vrijednosti nemaju jasnu viziju.

Što se tiče razlike u plaćama između muškaraca i žena na višim pozicijama, osnovni se problem nazire u tome što je vrlo malo žena prisutno na rukovodećim pozicijama

MEĐUGENERACIJSKA SOLIDARNOST

Na konstituirajućoj sjednici Nacionalnog vijeća za umirovljenike i starije osobe u Ministarstvu rada i mirovinskoga sustava u siječnju ove godine resorni ministar Mirando Mršić najavio je da će se na idućim sastancima Vijeća razgovarati o zakonu o mirovinskom osiguranju te o mirovinskoj reformi u Hrvatskoj. Kako protječu ovi razgovori? Koji je stav SUH-a prema mirovinskoj reformi i prema sustavu triju stupova mirovinskog osiguranja?

— Koordinacija umirovljenika, izuzev Matice umirovljenika, ima jasna zajednička stajališta. Smatramo da sustav mirovinskog osiguranja mora sadržavati mjere protiv rastućeg siromaštva starijih osoba te da javni obavezni mirovinski stup međugeneracijske solidarnosti mora biti kamen temeljac mirovinskog sustava. Reformama koje ne idu u tom smjeru se protivimo. Drugi stup bi trebao imati funkciju isključivo dodatnog stupa s plaćanjem doprinosa na teret i radnika i poslodavaca, a u njegovu nadzorna tijela treba uvesti predstavnike radnika, umirovljenika i poslodavaca. Uz tzv. socijalne mirovine koje sam već spomenula, zbog rodno uvjetovanih razlika u mirovinama žena i muškaraca, potrebno je što hitnije uvesti različite kompenzacijske instrumente (npr. dodatak ili pridodani staž za obiteljsku skrb, odnosno za skrb djece i invalidnih i starijih osoba). Potrebu za kompenzacijskim instrumentima možemo vidjeti u podacima Nacionalnog izvješća o diskriminaciji žena na radnom mjestu koja govore da je visina starosne mirovine za žene (koje najčešće obavljaju neplaćeni njegovateljski rad) niža za 26% od mirovine muškaraca. Ipak, u nekim drugim zemljama situacija je daleko gora – uzmimo za primjer Njemačku u kojoj ta razlika iznosi oko 60%.

Ono što ne smijemo dopustiti je uništavanje međugeneracijske solidarnosti. Uz vladajuće, veliku ulogu u negativnoj kampanji protiv umirovljenika odigrali su i mediji koji ih prikazuju kao društveni višak. Ovakve frontalne udare na umirovljenike smo pokušali zaustaviti, obračali smo se i pučkom pravobranitelju. Umirovljenici moraju shvatiti da se njih direktno tiče današnji položaj radnika i da moraju biti spremni na zajedničku solidarnu borbu.

ŽENSKO PITANJE U KONTEKSTU SINDIKATA

Indikativno je da već 1991. organizirate Žensku sekciju SSSH. Možete li nam reći koji su bili motivi za osnivanje te sekcije? Možete li nam reći nešto više o spolnoj zastupljenosti radništva u sindikatima Hrvatske 1990-ih i kakva je bila uloga žena u njima za vrijeme rata?

— Sedamdesetih sam bila članica sekcije "Žena i društvo" i surađivala s Majom Milas, Lidijom Sklevicky, Slavenkom Drakulić, Vesnom Kešić i mnogim drugima feministicama. Kao novinarka Sindikalne akcije radničkog opusa, zagovarala sam ideju da uz proučavanje teorije i njezinih zapadnih

Kako rad postaje sve više fragmentiran, sindikati se itekako moraju prilagoditi novim oblicima rada i shvatiti da će biti sve manje mastodontskih granskih sindikata

modela moramo inzistirati na radničkom diskursu i baviti se problemima radnica, ali to nije prolazilo. Jagoda Milidrag Šmid, Marina Kokanović i ja odlučile smo osnovati žensku sekciju unutar sindikalne središnjice SSSH koja je dobila svoje mjesto u Vijeću i Statutu pa tako postala i legalan oblik sindikalnog djelovanja. Dotad su u starom sustavu postojali samo odbori za žene, djecu i pitanje obitelji. Među prioritetima na masovnoj osnivačkoj skupštini naglasile smo i potrebu za većom zastuplenošću žena i htjele smo privući što više žena u sindikat. Danas većinu članstva čine žene, ali je problem u tome što nismo uspjele natjerati sindikaliste da vode rodno osjetljive statistike – to je bilo naprosto nemoguće, ni naša centrala nema točne podatke o postotku ženskih i muških članica i članova. No, u dvadeset i jednu godinu ostvarile smo niz uspješnih suradnji sa ženskim nevladinim udrugama što je primjer dobre prakse čak i u europskim razmjerima.

Od 1990. godine do danas u hrvatskoj tekstilnoj industriji posao je izgubilo više od 110.000 radnica. Iz razgovora s radnicama Kamenskog u štrajku mogle smo zaključiti da je dio radnica izgubio povjerenje u vlastite sindikalne predstavnike. Također, povjerenje radnica jednih prema drugima i solidarne prakse su na početku krize Kamenskog bile veoma slabe. Smatrate li da su sindikati pravovremeno reagirali na sustavno uništavanje hrvatske tekstilne industrije?

— Radnice Kamenskog su s razlogom izgubile povjerenje u svoje sindikalne predstavnike i razumijem njihovu razočaranost. Sindikat tekstilnih radnika je nekolicina dio SSSH, no zadnjih dvadeset godina je skloniji podilaziti poslodavcima

